

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.570.2025

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 13353 Pana Posła Mateusza Bochenka, w sprawie programu "Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością" i rozszerzenia prawa do dodatku dopełniającego, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Pragnę podkreślić, że Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej podejmuje liczne działania na rzecz poprawy jakości życia osób z niepełnosprawnościami. Jedną z rozwijanych form wsparcia są usługi asystencji osobistej, świadczone w ramach resortowych programów Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego oraz „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Organizacji Pozarządowych. Podstawą prawną ich funkcjonowania są przepisy ustawy z dnia 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym¹.

Programy realizowane są w ramach rocznych edycji; w przypadku realizacji usług przez samorządy terytorialne od 2019 r., a w przypadku wsparcia świadczonego przez organizacje pozarządowe od roku 2020. Z uwagi na wysokie ryzyko ograniczenia dostępu do wsparcia osobom, które ubiegałyby się o usługi asystencji osobistej w trakcie trwania wieloletniej edycji² nie przewiduje się ich wydłużenia.

Warto podkreślić, że w ramach bieżącej i wcześniejszych edycji zapisy programowe nakładały na realizatorów asystencji osobistej (gminę/powiat lub organizację pozarządową) obowiązek przyznawania usług w pierwszej kolejności osobom, które wymagały wysokiego poziomu wsparcia i jednocześnie zamieszkiwały samotnie lub z osobami niesamodzielnymi i nie miały możliwości uzyskania pomocy ze strony rodziny lub osób bliskich.

Od rozpoczęcia przyszłorocznej edycji programów realizator usług będzie zobligowany do dokonania oceny indywidualnej sytuacji osoby z niepełnosprawnością, obejmującej zbadanie/weryfikację jej potrzeb, poziomu samodzielności oraz możliwości uzyskania wsparcia ze strony innych. Przyznając usługi asystencji osobistej realizator będzie - zgodnie z regulaminem - uwzględniał w pierwszej kolejności potrzeby osób z niepełnosprawnościami (kolejno):

- 1) samotnie zamieszkujących i gospodarujących, które nie mogą korzystać ze wsparcia innych,
- 2) wspólnie zamieszkujących i gospodarujących i nie mających możliwości wzajemnego wsparcia ani korzystania ze wsparcia innych,
- 3) przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, tj. dzieci i osób

¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 1848.

² ze względu na alokację środków na finasowanie usług dla uczestników przyjętych na początku danej edycji, byłyby one zmuszone do długiego oczekiwania na kolejny nabór, organizowany w ramach kolejnej edycji

przebywających w rodzinach zastępczych (spokrewnionych, niezawodowych lub zawodowych) lub w rodzinnych domach dziecka na zasadach określonych w art. 37 ust. 1-6 tej ustawy,

- 4) przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego w rozumieniu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, tj. dzieci i osób przebywających w tych placówkach na zasadach określonych w art. 37 ust. 1 - 6 tej ustawy, o ile wyłączną opiekę nad nimi sprawują w placówce małżonkowie lub osoby niepozostające w związku małżeńskim.

Realizator programu będzie też zobowiązany do rozpowszechnienia informacji o możliwości przyznania usług asystencji osobistej poprzez umieszczenie ogłoszenia o naborze uczestników w miejscu powszechnie dostępnym, w siedzibie organizacji oraz na stronie internetowej lub na profilu w internetowych serwisach społecznościowych, z wyróżnioną, łatwo dostępną zakładką dotyczącą programu i jego realizacji. Termin składania zgłoszeń określony w ogłoszeniu o naborze uczestników nie będzie mógł być krótszy niż 7 dni kalendarzowych i nie dłuższy niż 21 dni, liczonych od dnia publikacji ogłoszenia. Kolejność zgłoszeń nie będzie miała wpływu na wynik rekrutacji.

Do obowiązku realizatora programu należeć będzie też pisemne poinformowanie uczestnika (lub jego opiekuna prawnego) o przyznanej wymiarze godzin usług asystencji osobistej w danym roku kalendarzowym, a także o prawach i obowiązkach osoby uczestniczącej w programie.

W przypadku odmowy przyznania usług realizator będzie zobligowany do przekazania pisma zawierającego uzasadnienie tego faktu oraz informację o możliwości wpisania osoby z niepełnosprawnością na listę rezerwową. W przypadku braku kandydatów na uczestników oczekujących na przyznanie usług w ramach listy rezerwowej lub jeśli realizator programu, pomimo przyznania usług asystencji osobom znajdujących się na liście rezerwowej, nadal posiada wolne miejsca, będzie on zobowiązany do ogłoszenia naboru uzupełniającego.

Nadmieniam, że zgodnie z zapisami programowymi, realizator będzie mógł określić zasady przyjmowania zgłoszeń do programu, z zastrzeżeniem zachowania określonych w nim - oraz w zaakceptowanej przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego ofercie jego realizacji - warunków. Niespełnienie tych wymogów będzie mogło skutkować brakiem akceptacji sprawozdania z realizacji programu przez ministra.

Zważając na potrzeby osób z niepełnosprawnościami we wskazanym zakresie, w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, przygotowano projekt ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami, mający na celu wprowadzenie rozwiązań systemowych zapewniających stabilność i powszechność usług asystencji osobistej. Projekt znajduje się obecnie na etapie prac parlamentarnych (druk sejmowy 1929); po I czytaniu na posiedzeniu Sejmu RP 21 listopada br. został skierowany do prac sejmowej Komisji Polityki Społecznej i Rodziny.

Warto dodać, że po wejściu w życie ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami realizacja asystencji programowej będzie kontynuowana na zasadzie komplementarności. Oznacza to, że osoby z niepełnosprawnościami, które nie będą uprawnione do korzystania z ustawowego wsparcia, nie utracą dostępu do usług świadczonych w ramach wspomnianych programów.

Procedura ustalania prawa do asystencji osobistej proponowana w projekcie ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami przedstawia się następująco:

- 1) postępowanie w sprawie ustalenia prawa do asystencji osobistej wszczynane jest na wniosek osoby z niepełnosprawnościami lub innej osoby uprawnionej m.in.: przedstawiciela ustawowego, kuratora, opiekuna prawnego, osobę stale wspierającą, osobę z rodziny zastępczej lub prowadzącej rodzinną placówkę;
- 2) wniosek składa się wyłącznie w formie elektronicznej za pośrednictwem systemu teleinformatycznego do wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności (WZON), właściwego ze względu na miejsce zamieszkania lub pobytu osoby z niepełnosprawnościami;
- 3) po wpływnięciu wniosku przewodniczący zespołu wyznacza jego skład, który dokonuje oceny potrzeb (ustawa określa wymagania kwalifikacyjne członków składu, a także standardy postępowania, w tym zasady poszanowania godności, równego traktowania, spójności i przejrzystości ustaleń). W pracach składu, w miarę możliwości, uczestniczy jako jego członek osoba z niepełnosprawnością podobnego rodzaju do osoby, której dotyczy wniosek o przyznanie prawa do asystencji osobistej lub stale wspierająca osobę z niepełnosprawnością najbardziej zbliżoną do rodzaju niepełnosprawności osoby, której dotyczy wniosek;
- 4) skład dokonuje ustalenia potrzeby prawa do asystencji osobistej, uwzględniając informacje zawarte we wniosku oraz inne znaczące okoliczności ustalone w toku oceny;
- 5) ww. ustalenia stanowią podstawę do wydania przez zespół decyzji administracyjnej w sprawie przyznania asystencji osobistej wraz z jej uzasadnieniem. Decyzja przyznająca prawo do asystencji osobistej może być wydana na okres od jednego roku do trzech lat;
- 6) osoba z niepełnosprawnością, której dotyczy decyzja może zwrócić się – w terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji – do zespołu, który ją wydał z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy;
- 7) wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy rozpoznaje inny niż dotychczasowy skład, co zapewnia ponowną, niezależną ocenę zgromadzonego materiału;
- 8) decyzja wydana po ponownym rozpatrzeniu uchyla obowiązującą decyzję z dniem, w którym stała się ostateczna;
- 9) wniosek o ustalenie kolejnego prawa do asystencji osobistej może zostać złożony nie wcześniej niż na 6 miesięcy przed upływem okresu, na który wydano decyzję dotychczas obowiązującą.

W sprawach nieuregulowanych w niniejszym zakresie stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego³.

Należy podkreślić, że rozwiązania zawarte w projekcie ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami służą zapewnieniu sprawnego i terminowego przebiegu postępowania. I tak:

- składanie wniosku o asystencję osobistą w formie elektronicznej eliminuje czas potrzebny na doręczanie dokumentów, redukuje ryzyko błędów formalnych i pozwala na natychmiastowe przekazanie sprawy do rozpoznania przez zespół. Elektroniczny obieg dokumentów przyspiesza wszczęcie postępowania i usprawnia jego dalszy przebieg;
- powoływanie składów dokonujących oceny w ramach stałej struktury organizacyjnej zespołu gwarantuje gotowość kadrową i proceduralną. Składy mają działać według

³ Dz. U. z 2024 r. poz. 572 oraz z 2025 r. poz. 769.

- jednolitych standardów i na podstawie materiału zgromadzonego w systemie teleinformatycznym, co usprawni proces ustalania potrzeb;
- środek odwoławczy nie przedłuża postępowania, ponieważ wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy będzie rozpoznawany na podstawie zgromadzonych już dokumentów oraz dokonanych wcześniej ustaleń. Odrębny Skład, powołany do ponownego rozpoznania sprawy, może niezwłocznie przystąpić do oceny, a jego praca będzie się odbywać się w terminach wyznaczonych przepisami Kodeksu postępowania administracyjnego. Postępowanie odwoławcze nie wymaga powtarzania całej procedury od początku, co znacząco ogranicza czas potrzebny do podjęcia ostatecznego rozstrzygnięcia;
 - decyzje będą przyznawane na okres od jednego do trzech lat, co sprawia, że postępowania nie trzeba powtarzać często. Dłuższy okres obowiązywania decyzji zwiększa stabilność wsparcia i ogranicza obciążenie zespołów bieżącymi sprawami, co dodatkowo sprzyja płynności działania systemu;
 - regulacja dotycząca składania kolejnych wniosków z wyprzedzeniem zapewnia ciągłość wsparcia i zapobiega powstawaniu przerw wynikających z konieczności oczekiwania na następną decyzję;
 - stosowanie Kodeksu postępowania administracyjnego gwarantuje stronie ochronę przed przewlekłością, nakładając na organ obowiązek działania w określonych terminach i umożliwiając stronie dochodzenie ochrony w przypadku opóźnień.

Projektowany tryb przyznawania prawa do asystencji osobistej skonstruowano w sposób zapewniający terminowe, jednolite i przejrzyste rozpoznawanie spraw, a przewidziane mechanizmy organizacyjne i proceduralne nie tylko nie opóźniają dostępu do wsparcia, ale przeciwdziałają ryzyku powstawania opóźnień.

W kwestii dotyczącej prac analitycznych nad rozszerzeniem dodatku do renty socjalnej na inne grupy osób z niepełnosprawnościami informuję, że w związku ze zgłaszanymi wątpliwościami dotyczącymi nierówności w uprawnieniu do dodatku dopełniającego pomiędzy osobami z orzeczoną niezdolnością do samodzielnej egzystencji, które są rencistami socjalnymi (zgodnie z ustawą o rencie socjalnej), a osobami pobierającymi rentę z tytułu niezdolności do pracy (zgodnie z ustawą o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawami regulującymi sytuację prawną rencistów mundurowych) w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przygotowano założenia projektu ustawy o dodatku dopełniającym dla osób z orzeczoną całkowitą niezdolnością do pracy oraz orzeczeniem o niezdolności do samodzielnej egzystencji, które pobierają inne świadczenia niż renta socjalna.

Wniosek o wpis wskazanego projektu do Wykazu prac legislacyjnych Rady Ministrów został złożony do Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. Zespół do Spraw Programowania Prac Rządu Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, odroczył podjęcie decyzji o wpisie do czasu przeprowadzenia we współpracy m.in. z Ministrem Finansów i Gospodarki analizy systemu świadczeń socjalnych pobieranych przez osoby z niepełnosprawnościami. Po otrzymaniu przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przygotowanego w Ministerstwie Finansów roboczego projektu raportu przeglądu wydatków w obszarze wsparcia osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin, ponownie złożono do KPRM wniosek o wpis projektu ustawy do Wykazu prac legislacyjnych Rady Ministrów. Aktualnie, po przyjęciu uwag zgłoszonych przez KPRM, trwają prace nad aktualizacją danych zawartych we wniosku.

Przedstawiając powyższe pragnę zapewnić, że podejmowane w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami są zgodne z ratyfikowaną przez Polskę w 2012 r. Konwencją ONZ o prawach osób niepełnosprawnych⁴. Konwencja wskazuje na konieczność uznania różnorodności osób z niepełnosprawnościami, a co za tym idzie, różnicowania oferowanego im wsparcia w celu zaspokojenia ich szczególnych potrzeb. Zgodnie z konwencją prawo osób z niepełnosprawnościami do niezależnego życia powinno być im zapewnione na równych dla wszystkich zasadach, poprzez uwzględnienie specjalnych potrzeb tej grupy wynikających z niepełnosprawności.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Maja Nowak
Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych
Sekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/

⁴ Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 ze zm.